

'Laat mijn schilderijen niet sterven als ik ten onder ga'

Een bijzondere tentoonstelling is tot en met 27 maart te zien in de Kloostergangen van het stadhuis. De expositie 'Onderweg met Felix Nussbaum' is gewijd aan de Joods-Duitse kunstenaar uit Osnabrück die in juni 1944 met zijn vrouw naar Auschwitz werd gedeporteerd, waar zij beiden zijn overleden.

Wens

„Als ik ten onder ga, laat mijn schilderijen dan niet sterven, maar laat ze aan de mensen zien”, was de nadrukkelijke wens van de in 1904 in Osnabrück geboren Nussbaum. Nu het dit jaar 75 jaar geleden is dat er een einde aan de Tweede Wereldoorlog kwam, is dat een mooie aanleiding om aan die wens tegemoet te komen. Het Felix-Nussbaum-Gesellschaft stelde een expositie samen met twintig reproducties van de belangrijkste werken van de schilder.

Eind jaren 90 kreeg Haarlems zusterstad Osnabrück het Felix-Nussbaum-Haus waar de grootste verzameling kunstwerken van de schilder continu te zien is. Burgemeester Jos Wienen vertelde afgelopen vrijdag tijdens de officiële

Joods-Duitse kunstenaar komt met vrouw om in Auschwitz

Zelfportret met jodenpas (omstreeks 1943)

opening van de tentoonstelling in Haarlem onder de indruk te zijn van de werken die hij vlak na zijn aantreden tijdens een bezoek aan het museum, ontworpen door de Amerikaanse architect Daniel Libeskind, in Duitsland mocht aanschouwen. 'Museum zonder uitgang' noemde Libeskind zijn creatie, waarin Felix Nussbaums werken een nog aangrijpend effect op de kijker krijgen. Ook de biografie over de kunstenaar liet Wienen naar eigen zeggen niet onberoerd.

Helaas zijn de originele schilderijen te kostbaar om op reis te gaan, zeker naar een locatie als de refter en kloostergangen van het stadhuis, waar een dergelijke collectie of een of meerdere werken daaruit onveilig zouden zijn. „Maar de reproducties die hier nu worden getoond, kunnen een mooie aanleiding zijn om te

besluiten nader kennis te maken met de origineel in Osnabrück”, aldus curator Anne Sibylle Schweter. 'Onderweg met Felix Nussbaum' zal na Haarlem op verschillende plaatsen in de wereld te zien zijn, waaronder ook het Franse Angers waarmee Osnabrück en de Spaarnestad ook een stedenband onderhouden.

Nationaalsocialisten

Als de Nationaalsocialisten in Duitsland de macht krijgen, is dat voor Nussbaum en zijn eveneens Joodse vriendin Felka Platek het begin van een vluchtperiode, om te ontkomen aan de verschrikkingen van het Hitler-bewind. In 1932 maakt hij met de Poolse Platek een studiereis naar Rome. Daar besluiten zij nadat Hitler aan de macht is gekomen niet meer naar Duitsland terug te keren.

In 1935 belandt het stel in ballingschap in België, waar zij om beurten in Oostende en Brussel wonen. Daar trouwen zij in 1937. In Oostende zal hij waarschijnlijk ook het werk van de symbolische schilder James baron Ensor hebben gezien, waarvoor hij ongetwijfeld grote waardering moet hebben gehad, zoals valt op te maken uit het schilderij 'Schilder met masker en laar', dat hij daar in 1935 maakt. Het werk van collega-kunstenaar Vincent van Gogh was eerder al belangrijk voor zijn ontwikkeling als schilder. Al in 1928 schildert hij zijn versie van 'Zonnebloemen'.

Ontsnappen

De kunstenaar weet zelfs een keer te ontsnappen uit een interneringskamp in Zuid-Frankrijk. In

Expositie Felix Nussbaum

'Onderweg met Felix Nussbaum', tentoonstelling in de Kloostergangen van het stadhuis, Grote Markt 2, te zien t/m 27 maart, geopend ma.-vr., 8-17 uur. Entree: gratis.

zijn vroege oeuvre laat hij zich in eerste instantie inspireren door de gruwelijkheden uit de Eerste Wereldoorlog.

In zijn werk uit de jaren 40 Eisen zijn oorlogservaringen een steeds grotere rol op. Zijn schilderijen dragen titels als 'Angst' (1941), 'Zelfportret met jodenpas' ('43), 'Jood bij het raam' ('43), 'De verdoemden' ('43/'44) en 'Triomf van de dood - De dans der skeletten' ('44). In Auschwitz komt een einde aan zijn indrukwekkende kunstenaarscarrière en een leven vol ontberingen.

Janna Kamphof is dit jaar ambassadrice van de Spaarnestad in Osnabrück en is aanwezig bij de opening van de tentoonstelling. Zij weet hoe belangrijk de kunstenaar voor de zusterstad is: „Nussbaum hoort bij Osnabrück zoals Frans Hals bij Haarlem, al is het verhaal van beide schilders natuurlijk heel verschillend. Maar als je in Osnabrück vraagt wie Felix Nussbaum is, zijn er maar weinig mensen die het antwoord schuldig moeten blijven. Deze expositie is een mooi voorbeeld van de samenwerking tussen onze twee steden, al vanaf 1961, ook in cultureel opzicht”, vertelt Kamphof.

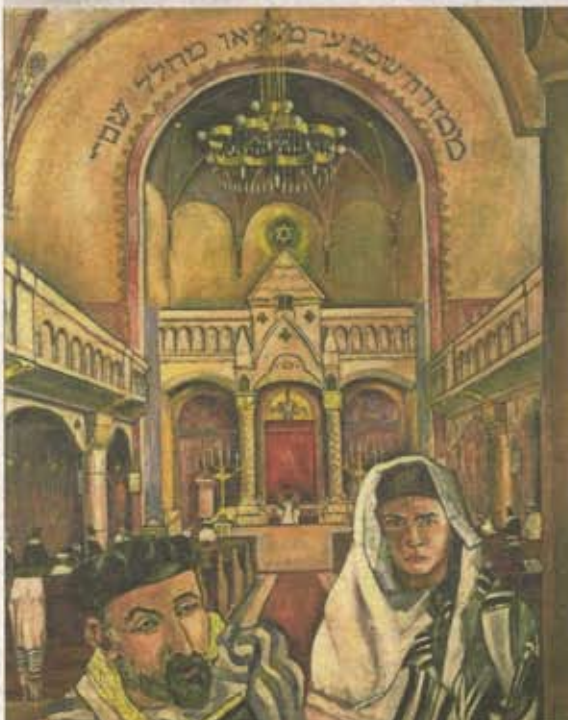
KZOD

Dat blijkt ook uit het contact tussen kunstenaarsvereniging Kunst Zij Ons Doel (KZOD) en het Felix-Nussbaum-Haus. De leden van KZOD laten zich inspireren door werk en leven van hun Duitse collega. Dat zal volgend jaar uitmonden in een KZOD-expositie in de stad in deelstaat Nedersaksen.

Nuel Gieles

Stilleven met grapefruit (1940)

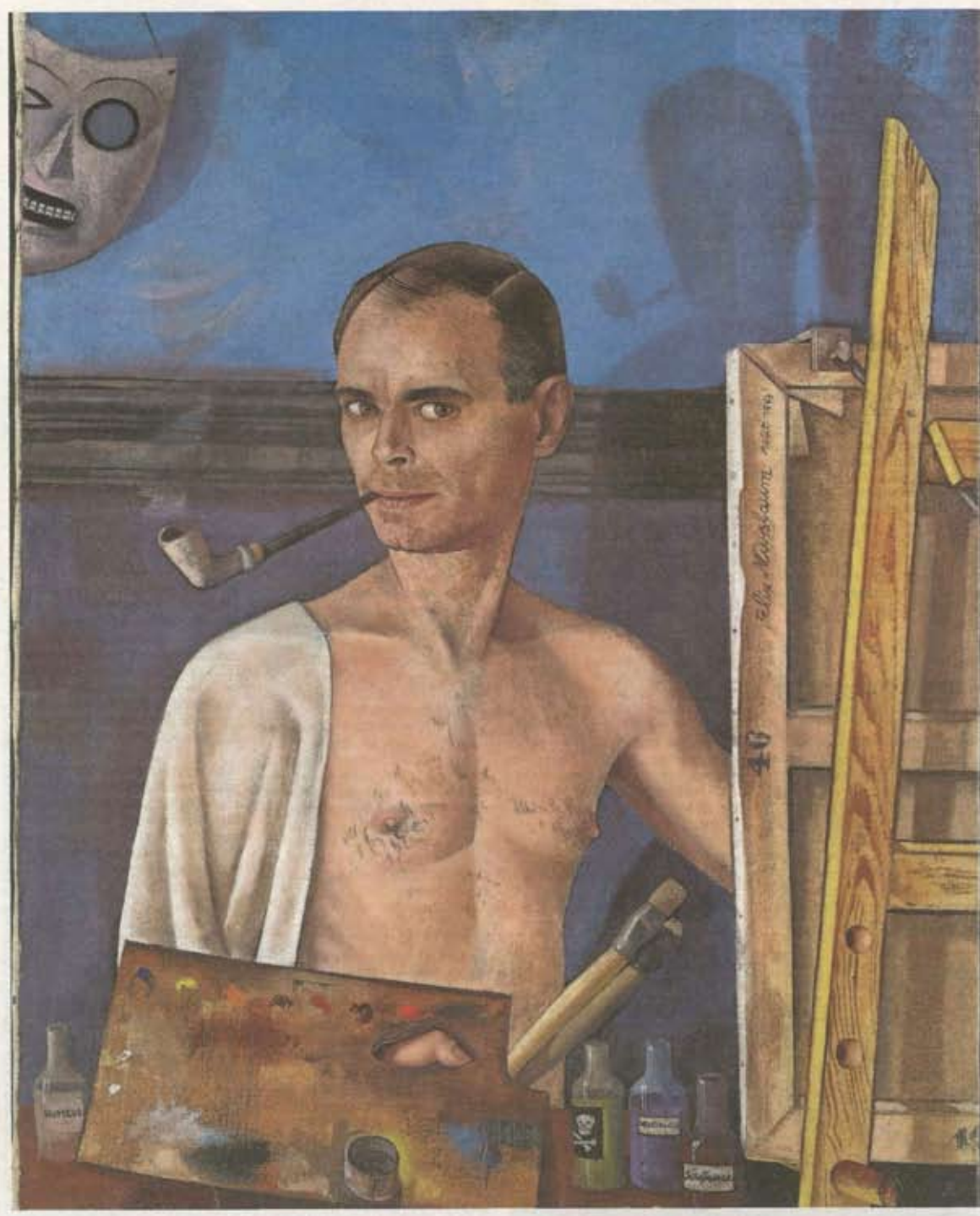
De twee Joden (1926)

Soir (zelfportret met Felka Platek, 1942)

Werk van de Joods-Duitse kunstenaar **Felix Nussbaum** staat centraal in een expositie in de Kloostergangen in Haarlem

dinsdag 3 maart 2020

'Felix Nussbaum hoort bij Osnabrück zoals Frans Hals bij Haarlem'

Zelfportret aan de schildersezel (1943)

ALLE WERKEN GEMAAKT DOOR FELIX NUSSBAUM

De storm (1941)

Herinnering aan Norderney (1929)